

Visele se repetă ...

Visele se repetă... Și de multe ori se repetă, în pofida logicii aparente, chiar dacă parte din ele au prins ființă.

Așa s-a visat, nu o dată, în vremea mai apropiată de noi, un teatru monumental, un teatru popular și interpretările sale, chiar ele ceva mai mult. Dar s-a și visat în continuare...

Jean Jacques Rousseau exprima mai de mult nostalgia „unor grave și superbe spectacole antice, date sub cerul liber, în fața unei națiuni întregi“.

Cunoscutul om de teatru francez, socialist-Firmin Gémier simțea nevoia să transforme scena în arenă, să realizeze aici mari sinteze sociale. Încredințat fiind că „nu există o onoare mai mare decât să joci pentru popor“, el organiza în 1903 o mare sărbătoare teatrală în aer liber la Festivalul de la Vaud, în Elveția, unde, cu ajutorul a 2400 de personaje, retrasa istoria acestui canton începând din evul mediu. Într-un spirit asemănător, puneau în scenă și acțiunile populare *Danton* și *14 iulie*, care trebuiau „să reaprindă eroismul și credința națiunii în flăcările epopeii republicane“.

Tot pe la începutul veacului, regizorul polonez de mare și justificată notorietate europeană, Leon Schiller (Szyller) publica în revista lui Gordon Craig „The Mask“, primele sale studii în care enunța ideea teatrului monumental popular (având ca surse, elemente componente principale: arta populară și drama misterială a evului mediu). Leon Schiller programa „un teatru contemporan monumental pentru mase, care ar putea să joace același rol pe care l-a jucat teatrul grec, teatrul medieval sau teatrul shakespearian“.

Pasiunea pentru spectacole grandioase l-a caracterizat în bună măsură și pe Max Reinhardt. El juca în săli, dar și în piețe, biserici, castele, parcuri. Imaginind o punere în scenă „spațială“ cu *Oedip* de Sofocle la ciroul Schumann din Berlin, Reinhardt folosea aici și pista circulară, și un decor monumental în coloane și trepte, și puterea luminii creatoare de locuri suplimentare de joc ș.a. După primul război mondial, „Grosses Schauspielhaus“ din Berlin îl apropia pe celebrul regizor german de marea năzuință a unui „teatru de cinci mii“ de spectatori, a unui teatru de masă.

Dimensiuni imense, concurând uneori cu ideea cosmică, propunea în U.R.S.S., după

Octombrie 1917, și Maiakovski cu *Misterul bușii*, și sărbătorile de masă, înscrise strălucit în sfera revoluționară a teatrului monumental, popular.

Trei ani și, după cel de al doilea război mondial, un alt vizionar repudiaza limitele mult prea strimte ale prejudecăților teatrale, imaginând spectacole — și nu spectacole de excepție, festive — la care participă mii de oameni. Jean Vilar proiectează, realizează, animă asemenea splendide manifestări, fie că acțiunea se petrece la palatul Chaillot de la Paris — timp îndelungat sediu al T.N.P., al Teatrului Național Popular —, fie că reprezentațiile se desfășoară la Palatul papal de la Avignon în cadrul festivalului care are loc periodic aici.

Și poate că una dintre cele mai mari satisfacții, care îi confirmă previziunile, Jean Vilar le obține abia *post mortem*, la vreun an după încetarea din viață:

1972, Festivalul de la Avignon. În Curtea de onoare a Palatului papal peste trei mii de spectatori aplaudă *Richard al III-lea* de Shakespeare în interpretarea „Comediei Franceze“ — purtătoare zelosă și demnă a marilor tradiții —, care descinde, pentru prima dată, în... arenă, în arena inventată și susținută inspirat aici de unul dintre marii oameni de teatru contemporani.

Au visat Firmin Gémier, Leon Schiller, Max Reinhardt, Maiakovski, Jean Vilar. Dir visele lor s-a plămădit în teatru adevăr și poezie.

Au visat și la noi oameni cu fantezie înțeleaptă spectacole de teatru monumental, popular. S-au și pornit unii la treabă, „punind în spațiu“ o piesă antică în portul Tomis, la Constanța, făcând încercări relativ similare la Sibiu, la Pitești.

Romain Rolland, vorbind în *Le Théâtre du Peuple* despre „un teatru... pentru popor“, îl considera „realizabil numai într-o lume nouă“.

Îndeplinim, și din această perspectivă, toate condițiile. Rămâne să nu ne sfîm să visăm în continuare un teatru monumental, popular, pe măsura amplitudinilor vremii noastre. Și chiar dacă parte, parte mică din visele noastre a prins ființă, să nu ostenim.

Să nu uităm că, în pofida logicii aparente, visele se repetă...